

Тернопільський національний економічний університет
Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота
з економічної теорії
на тему: «Вплив глобалізації на показники
зайнятості і бідності: міжнародні зіставлення »

Студентки 2 курсу групи Ф-22

Напрямку підготовки

«Фінанси і кредит»

Коліно А.М.

Керівник:

к.е.н., доцент, Хопчан

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка: ECTS _____

Члени комісії _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

м. Тернопіль-2016 рік

ВСТУП

Вступ

1. Сутність глобалізації та її вплив на розвиток світового господарства
2. Аналіз впливу глобалізаційних процесів на показники зайнятості та бідності в економіці розвинутих країн та країн із новоствореним ринком
3. Глобалізаційні тенденції регулювання зайнятості та бідності в сучасному світі

Висновки

Література

Додатки

Зміст

Вступ.....	4
1.Сутність глобалізації та її вплив на розвиток світового господарств.....	7
2. Аналіз впливу глобалізаційних процесів на показники зайнятості та бідності в економіці розвинутих країн та країн із новоствореним ринко.....	13
3. Глобалізаційні тенденції регулювання зайнятості та бідності в сучасному світі.....	24
Висновки.....	31
Література.....	33

Вступ

Актуальність теми дослідження. Основна концепція, яка відображає стан світової економіки в останнє десятиліття ХХ століття і перше десятиліття ХХІ століття стало поняття глобалізації світової економіки.

Україна, звичайно, також демонструє тенденцію до економічної і політичної інтеграції, особливо з розвиненими європейськими країнами. Згідно з рейтингом 62 найбільш розвинених країн, які забезпечують 90% світової економіки, наша країна займає 42-е місце, а за рівнем включенням до світової економіки - 35-у позицію. Проте, зверніть увагу, що в першу п'ятірку увійшли Ірландія, Швейцарія, Швеція, Сінгапур і Нідерланди. Велика Британія посідає дев'яте місце, за нею йдуть Фінляндія, США, Франція. Проте Японія посідає лише 35-е місце, Росія – 45-е, Китай – 51-у позицію.

Вплив глобалізації продовжує поширюватися практично на всі аспекти внутрішнього і зовнішнього життя кожної країни. На ХХІ конгресі Соцінтерну, який відбувся 8-11 листопада 1999р. у Парижі, була дана гостра негативна оцінка процесу глобалізації, висловлена глибока стурбованість, його безконтрольність, формами і методами проведення, наслідком чого може стати подальше поглиблення бідності одних держав і збагачення інших, що в свою чергу стимулює глобальну злочинність, кризові явища в економіці і політиці, інших сферах суспільного життя.

Таким чином, глобалізація – це така форма інтернаціоналізації, коли вона набуває рис транснаціоналізації. Глобалізація відрізняється поширенням тісних взаємовідносин і взаємозалежності між країнами практично на всю земну кулю. У сучасній науці глобалізацію розглядають як просунуту стадію розвитку процесу інтернаціоналізації різних аспектів суспільного життя: економічних, політичних, культурних.

Інтеграція України в Європейський Союз вимагає вивчення особливостей формування та розвитку європейських і світових ринків праці, які могли б визначати майбутній розвиток конкурентоспроможного вітчизняного ринку праці, сприяючи сталому економічному розвитку та зміцненню безпеки

країни. Посилення конкуренції за кваліфікованих кадрів серед учасників глобального ринку праці, структурні і динамічні зміни, які відбуваються на цьому ринку; зумовлює необхідність здійснення досліджень світових тенденцій ринку праці їх організація дозволить володіти ситуацією на світовому ринку праці для ефективного покриття потреб національного в цілому та регіональних ринків праці зокрема, підвищити інформаційну забезпеченість прийняття рішень на рівні держави та забезпечити конкурентоспроможність як робочої сили, так і країни в цілому.

Дослідження глобальних процесів у світовій економіці, їх позитивних та негативних наслідків для розвитку державного регулювання ринку праці та зайнятості населення займалися такі вчені, як А. Колот, Д. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, Н. В. Стукало, Холод.

Об'єктом дослідження курсової роботи є теоретичні засади міжнародної економіки.

Предмет дослідження – вплив глобалізації на показники зайнятості та бідності: міжнародні зіставлення.

Метою курсової роботи є дослідження міжнародних аспектів впливу глобалізації на показники зайнятості та бідності.

Мета роботи передбачає виконання таких завдань:

- Дослідити сутність глобалізації та її вплив на розвиток світового господарства;
- Здійснити аналіз впливу глобалізаційних процесів на показники зайнятості та бідності в економіці розвинутих країн та країн із новоствореним ринком;
- Визначити глобалізаційні тенденції регулювання зайнятості та бідності в сучасному світі.

Дана курсова робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і літератури. У першому розділі подані теоретичні положення про глобалізацію та її сутність. У другому аналізуються вплив глобалізаційних процесів на показники зайнятості та бідності в економіці розвинутих країн та країн із

новоствореним ринком. В третьому розділі проаналізовано та оцінено глобалізаційні тенденції регулювання зайнятості та бідності в сучасному світі.

1. Сутність глобалізації та її вплив на розвиток світового господарства

Глобалізація (від англ. “globe” – земна куля) – складний, багатогранний процес, який має безліч проявів та включає багато проблем.

Глобалізація як процес народилася не в останні десятиліття. Термін "глобалізація" виник більше 400 років тому, але все більш і більш широке застосування він набув ще в минулому столітті. Це — об'єктивний, необхідний процес, який супроводжує людство протягом його історії. Водночас це — процес суспільний, який відбувається в діяльності та взаємовідносинах індивідів, різних соціальних груп і прошарків, націй і цивілізацій..

Глибоко досліджувати глобалізацію почали відносно недавно, але досить інтенсивно — лише основних шкіл з цієї проблематики налічується шість [14, с. 12]. На сьогоднішній день існує безліч визначень глобалізації як процесу. Одне з них таке: глобалізація — процес, рухомий новими технологіями в галузі електронної комунікації і транспорту, котрий дає можливість інформації, людям, капіталам і товарам перетинати кордони і швидко досягати будь-яких кутків планети [15, с. 2]. Це визначення, на мій погляд, достатньо відображає характер і сутність процесу глобалізації.

Протягом останніх десятиліть глобалізація проявилася і досліджувалась як ключова тенденція світогосподарського розвитку. Із тенденції вона починає переростати у всепоглинаючий процес, структурування якого дана українськими вченими Д.Г. Білорусом, Д. Г. Лук'яненком, А.М.Поручником,

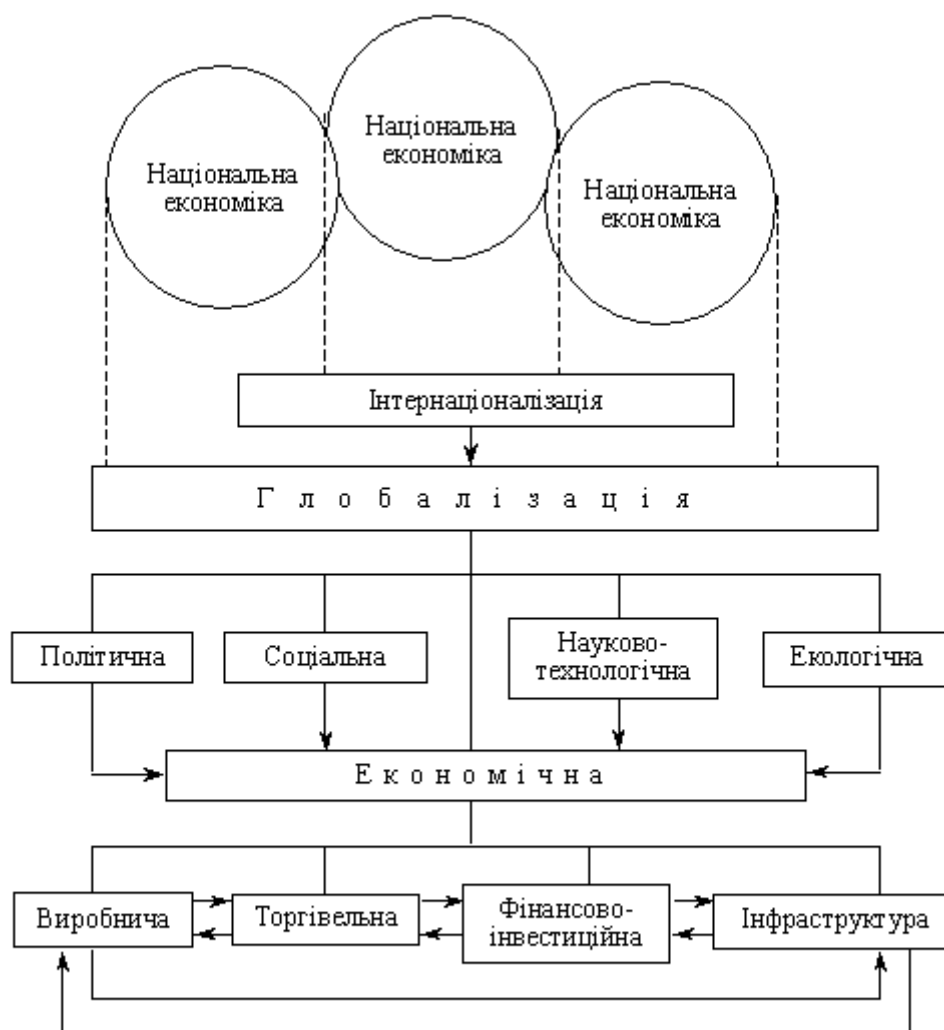

Рис. 3.1.1. Структуризація глобалізаційного процесу [36, с. 13]

Сучасна економічна енциклопедія так трактує глобалізацію: Глобалізація як категорія відображає процес обміну товарами, послугами, капіталом та робочою силою, що виходить за межі державних кордонів і з 60-х років минулого століття набуває форм постійного і неухильно зростаючого переплетення національних економік, торгівлі та валового внутрішнього продукту в усіх розвинутих країнах.

Найбільш істотними факторами, що сприяють глобалізації, виступають:

- останні досягнення в галузі техніки і технології, що викликали стале зниження виробничих витрат, витрат на перевезення товарів та людей;
- технологічний процес в обробній промисловості, що дозволив розчленувати виробничий процес та поглибити міжнародний поділ праці;

- революція в галузі напівпровідникової, мікросхемної технології та її використання в телекомунікаційній сфері, що здійснили можливість передання практично необмеженого обсягу даних при вкрай низьких витратах. Синтез технології зв'язку, що використовується при передаванні інформації, та комп'ютерної техніки при її опрацюванні створив унікальну інформаційну технологію;
- феноменальні темпи зростання інтернаціоналізації фінансів;
- досягнення науки управління, які значно розширили можливості фірм у сфері створення оптимальних управлінських структур.

Глобалізація, в першу чергу, призводить до посилення конкуренції в глобальному масштабі, в результаті чого викликає поглиблення спеціалізації і поділу праці з властивими їм наслідками - підвищення продуктивності і зниження витрат. Відбувається зміна ролі національних ринків: дедалі більше орієнтуючись на глобальний ринок з його досить жорсткими умовами конкуренції, національне виробництво об'єктивно прагне до досягнення високої ефективності, більш повного та якісного задоволення внутрішнього попиту. Економіка, відкрита для міжнародної конкуренції, забезпечує гнучкість у використанні ресурсів, що потенціально приводить до зростання виробництва, і від цього виграють споживачі, для яких розширюється вибір товарів та послуг.

Що стосується країн з низьким рівнем доходів, глобалізація дає їм можливість для підвищення рівня зайнятості та більш високою реальною заробітної плати. За даними ГАТТ/СОТ, за останні 30 років темпи розвитку світової торгівлі значно випереджають темпи світового виробництва. Водночас потік прямих іноземних інвестицій приблизно в 3—4 рази перевищує темпи зростання торгівлі, що забезпечує підвищення зайнятості в країнах зі значними обсягами інвестицій.

Прямі іноземні інвестиції, які дають можливість розширити зайнятість і зменшити безробіття, особливо доцільні, коли йдеться про іноваційні виробництва, про створення стратегічних форм кооперації підприємств,

насамперед, у сфері досліджень та розвитку. Водночас різні шляхи глобалізації взаємно доповнюються, прискорюючи тим самим цей процес. Країни з різною факторною оснащеністю відповідають різним інтересам у глобалізаційних стратегіях мультинаціональних корпорацій. Підприємницькі можливості вибору можуть обмежуватися інтервенціями політико-економічного характеру. Так, певний час у країнах, що розвиваються, заборонялося перевищувати участь іноземного капіталу у власності вітчизняних підприємств. Тоді потенційні іноземні інвесори вдалися до інших заходів глобалізації.

Розвиток глобалізації сприяє створенню єдиного глобального ринку, основні риси якого окресляться в першій чверті XXI ст. Перш за все це стосувалося провідних розвинених країн, які в боротьбі за світове панування створили великі інтеграційні об'єднання ЄС, АТЕС та ін. Як головні складові глобального ринку нині формуються Європейський, Американський та Азіатсько–Тихоокеанський континентальні ринки .

Водночас за участь у процесах глобалізації змагаються країни, які розвиваються, і держави з перехідною економікою, зокрема Україна, Росія, Казахстан та ін. Однак для ефективного входження їх у глобальний ринок їм необхідно досягти високого рівня конкурентоспроможності національних економічних систем, особливо національної робочої сили.

Зростання суспільного виробництва і міжнародної торгівлі ускладнює економічне середовище, поглиблює світову системну кризу. Особливо це стосується вичерпання можливостей необмеженого екстенсивного розвитку і небезпеки катастроф. Людство постало перед необхідністю переведення виробничого розвитку в планетарному масштабі на «нульовий цикл», науково-обґрунтованого обмеження споживання, подолання загальної меркантильної свідомості національного та державного егоїзму [3,с.264, 265].

Однозначно оцінити вплив глобалізації на світові процеси не можна. Існують і переваги її і недоліки. Переваги глобалізації чітко сформульовані Р.П. Колосовою, яка визначила, що глобалізація дозволяє поглиблювати

міжнародний розподіл праці; ефективніше розподіляти кошти і в кінцевому підсумку сприяти підвищенню якості трудового життя, розширенню життєвих перспектив населення (при нижчих для нього затратах); здійснювати економію на масштабах виробництва, що потенціально може сприяти зниженню цін, а значить, стійкому економічному зростанню, підвищенню рівнів зайнятості й життя. Підвищити рівень продуктивності праці в результаті раціоналізації виробництва на глобальному рівні й поширювати передову технологію, а також посилити конкурентний тиск на користь безперервного введення іновацій у світовому масштабі[38,с.39].

Крім того, глобалізація може сприяти вільному і широкому розповсюдженню капіталів, зростанню зарубіжних інвестицій, розширенню можливостей для розвитку інфраструктури, полегшенню контактів між людьми різних країн [37,с.3].

Проте, глобалізація несе з собою не тільки переваги, а й недоліки, побічні ефекти і потенційні проблеми.Вона супроводжується :

- ✓ взаємозалежністю фінансових ринків;
- ✓ зростанням спекулятивних валютних потоків між державами і вторинних фінансових ринків;
- ✓ станом платіжної і торгівельної розбалансованості ,що у сукупності значно обмежують можливість формування незалежної макроекономічної політики на національних рівнях.

Особливо жорстко така обмеженість у визначенні перспектив економічного зростання стосується політики в сфері праці і соціально-трудоких відносин [38, с. 40].

Таким чином, глобальної економіки на сьогодні не існує: має місце господарська система, в якій економічний і соціальний розвиток більшої частини людства знаходиться в жорсткій залежності від прогресу постіндустріального світу і від його можливості впливати на події в решті регіонів планети.Звичайно, господарські і інформаційні зв'язки стають все більш інтенсивними, але їх значення в рамках різних соціально-економічних

систем залишаються діаметрально протилежними. Всередині постіндустріального світу глобальні тенденції призводять в кінцевому результаті до зближення рівнів розвитку окремих країн і їх жорсткого протистояння з рештою світу. У всепланетарному масштабі кожен новий прояв глобалізації каталізує формування однополюсного світу, в якому глобального значення може набувати лише його центр, як постіндустріальна складова.

Отже , глобалізація світогосподарських зв'язків загострила існуючі глобальні проблеми та породила нові ,що потребує визначення їх змісту.

2. Аналіз впливу глобалізаційних процесів на показники зайнятості та бідності в економіці розвинутих країн та країн із новоствореним ринком

Даний підрозділ можна було б назвати «Недоліки глобалізації», тому що глобалізація вивільнює економічні сили, які поглиблюють нерівність у сфері зайнятості, котра вже існує, а також у галузі продуктивності праці, доходів, матеріального добробуту стає перепорою в соціально-трудовах відносинах. За останні 10 років глобальна економіка зростає приблизно на 2—3 % на рік. За цей же час розрив між багатими і бідними країнами збільшився у 10 разів.

Основні фінансові переваги від глобалізації традиційно отримують економічно розвинуті країни. Щоб переконатися у цьому, достатньо проаналізувати регіональну структуру та рейтинг 500 найбільших компаній в світі—незначна кількість з них мають штаб-квартири за межами США, країн ЄС або Японії (табл. 1.1). Водночас варто звернути увагу на зростаючу роль країн БРІК (Бразилія, Росія, Індія, Китай) у глобальному перерозподілі доходу. Більша частка доданої вартості, яка абсорбується країнами, що розвиваються, припадає саме на країни БРІК, решта ж не залишається майже нічого.

Таблиця 1.1

Розташування 500 найбільших багатонаціональних корпорацій

№	Країна походження	Кількість	Частка, %	№	Країна походження	Кількість	Частка, %
1	США	152	30,4	11	Італія	11	2,2
2	Японія	63	12,6	12	Бразилія	8	1,6
3	Франція	31	6,2	13	Нідерланди	8	1,6
4	Китай	29	5,8	14	Росія	8	1,6
5	Німеччина	25	5,0	15	Індія	7	1,4
6	Канада	22	4,4	16	Сінгапур	6	1,2
7	Іспанія	15	3,0	17	Швеція	6	1,2

8	Австралія	14	2,8	18	Інші	9	1,8
9	Швейцарія	13	3,6		Усього	500	100
10	Пд.Корея	11	2,2				

Аналіз даних табл. 1.1 показує, що саме таким чином уряди, принаймі найбільш впливові, залишаються вагомою ринковою силою, яка має доступ через багатонаціональні компанії до фінансових ресурсів і національних ринків менш економічно розвинутих країн.

Отже, концентруючи фінансовий потенціал, економічно розвинуті країни нав'язують периферії умови руху капіталу, встановлюючи контроль над фінансовими системами останніх і присвоюючи доходи в масштабах світової економічної системи.

Нерівномірність глобального економічного розвитку зумовлює зростаючу диференціацію країн, що розвиваються, навіть якщо до уваги брати лише один показник рівня соціально-економічного розвитку – ВВП/ВНД на душу населення.

Табл. 1.2

**ВВП на душу населення, тис.дол.США, в цінах
і за паритетом купівельної спроможності**

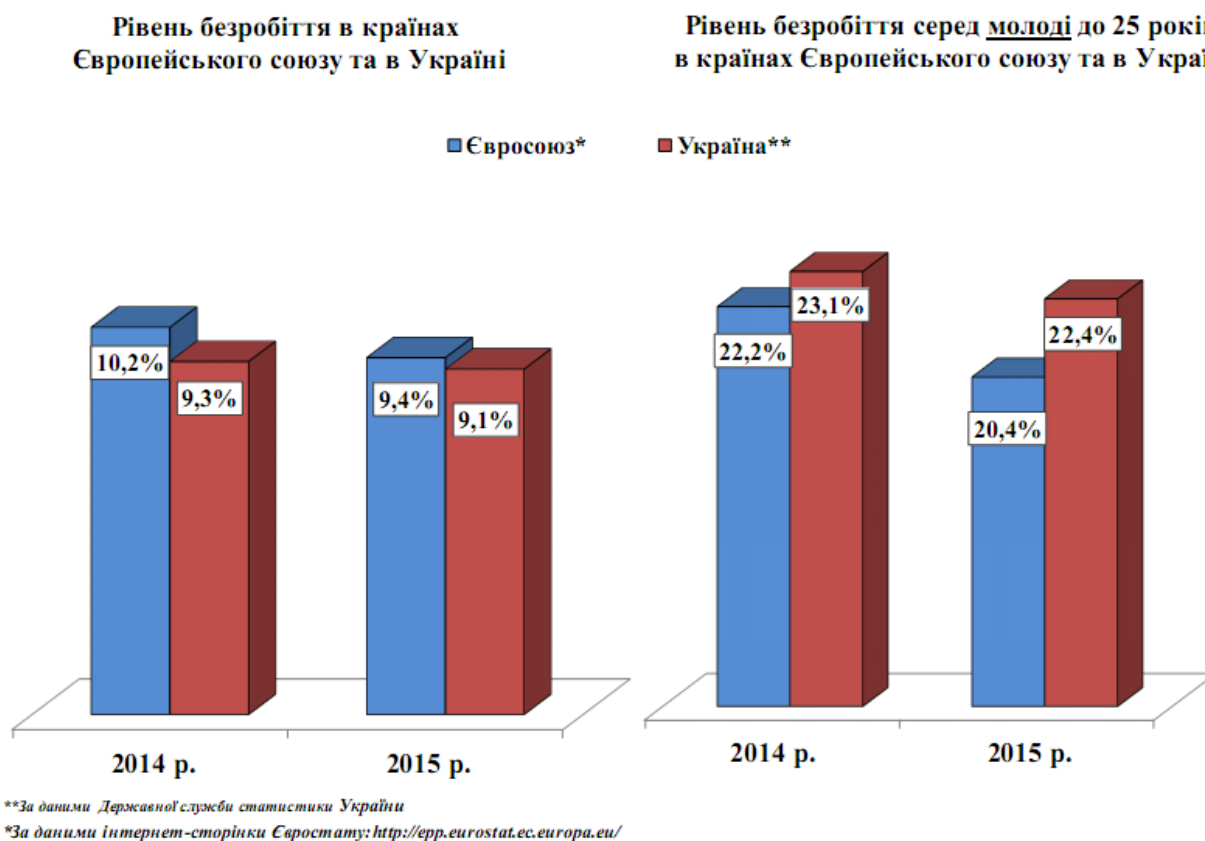
Група країн	1980 р.	2005 р.	2020 р.
Розвинуті країни	21,1	34,2	49,3
В т.ч.США	25,4	42,3	63,7
Західна Європа	19,4	29,9	40,6
Японія	18,7	30,9	42,4
Країни з перехідно економікою
В т.ч.ЦСЄ(та членів (ЄС)	8,7	12,6	24,3
СНД	10,8	8,3	19,8
Із них Росія	13,5	11,1	26,8

Китай	0,9	6,6	18,9
Країни ,що розвиваються
В т.ч. Близький і Середній Схід	7,1	7,9	11,4
Решта Азійських країн	1,4	5,2	12,1
Із них Індія	1,5	3,5	7,7
Латинська Америка	7,0	8,6	12,0
Із них Бразилія	7,9	8,8	13,2
Мексика	8,5	10,0	14,5
Африка південніше Сахари	2,2	2,2	2,5
Із них ПАР	10,8	12,3	17,2

Состерігається не вирівнювання доходів, а їхня поляризація. Збільшується розрив між індустріально розвинутими країнами і країнами, що розвиваються, де проживає більша частина населення. За підрахунками експертів . лише 15% населення планети ,сконцентрованого в країнах «золотого мільярда», забезпечують майже всі світові технологічні інновації. Близько 1/ 2 решта людства здатна використовувати ці технології ,тоді як 1/ 3- ізольована від них і не здатна ні створювати власні інновації ,ні використовувати зарубіжні технології . У категорію останніх, перш за все, потрапляє населення країн, які за класифікацією ООН належать до категорії найбідніших. За даними Світового банку 2,6- 3 млрд. чол. на Землі живуть за порогом бідності ,тобто менше ніж на 2 дол. США в день. Інакше кажучи ,40-48% населення світу – бідні . За оцінкою Міжнародної організації праці ,кількість працюючих бідних в 2014 р. зросла до 1,8 млрд. чол..

У багатьох країнах з розвиненою економікою, тривалість безробіття збільшилася в два рази в порівнянні з попередньою кризою. Наприклад, у Греції середня тривалість безробіття досягає до 9 місяців, в Іспанії - 8 місяців. Навіть у країнах, де з'явилися обнадійливі ознаки відновлення економіки, наприклад у Сполучених Штатах, ефект довготривалого безробіття зачіпає 40 відсотків усіх безробітних. Такі довготривалі безробітні

завдають збитків та знижують швидкість відновлення ринку праці, навіть якщо зростає економічна активність. Довготривалі безробітні обтяжливі для державної скарбниці, що вимагає підвищення податків або скорочення інших витрат. Важливою також є обставина, що довготривалі безробітні швидко втрачають свої професійні навички, що ускладнює для нього подальший пошук роботи подібної професії та рівня кваліфікації.

Рівень зайнятості не покращується і зберігається на 1 процентний пункт нижче від докризового рівня. Це особливо помітно в Східній і Південній Азії, де багато жінок залишили ринок праці. Рівень освіти в цих регіонах покращується, молоді люди виходять на ринок праці вже у більш дорослому віці, що зміцнює їх перспективи на ринку праці. З іншого боку, у країнах з розвинутою економікою рівень зайнятості молодих працівників знизився, зокрема тому, що вони не бачать можливостей та перспектив на ринку праці. В Центральній та Східній Європі, спостерігалось збільшення рівня зайнятості. Тут і в інших країнах з менш розвиненими системами соціального забезпечення, у яких раніше відбулось скорочення зайнятості, багато

економічно неактивних людей повернулося на ринок праці, часто до неформальної зайнятості для того, щоб компенсувати втрати доходів домашніх господарств.

Кількість працюючих бідних продовжує скорочуватися в усьому світі, хоча і більш повільними темпами, ніж в попередні десятиліття. У 2013 році 375 мільйонів працюючих (або 11,9 відсотка від загальної зайнятості), за оцінками експертів, живуть менше ніж на 1,25 дол США на день, і 839 млн чоловік (або 26,7 відсотка від загальної зайнятості) повинні прожити за 2 дол США на день або, навіть, і менше. Це істотне скорочення в порівнянні з початку 2000-х, коли відповідне число працюючих бідних нижче 1,25 дол США і 2 дол США були більш 600 млн. і більше 1,1 млрд. відповідно. Проте, процес скорочення працюючих бідних зайшов у глухий кут. У 2013 році число працівників в умовах крайньої бідності знизився тільки на 2,7 відсотка в усьому світі, один з найнижчих темпів зниження протягом останнього десятиліття.

Неформальна зайнятість поширена в більшості країн, що розвиваються, хоча існують значні регіональні відмінності. У Східній Європі, СНД і в деяких країнах з розвинутою економікою, зайнятість в неформальному секторі, як і раніше складає більше 20 відсотків від загального числа зайнятих. У Латинській Америці, деякі країни досягли значного прогресу в підтримці неформальної зайнятості нижче 50 відсотків, але країни Андського співтовариства та Центральної Америки з низьким рівнем доходу, продовжують відчувати підйом таких показників до 70 відсотків та й більше. Значно вищий рівень неформальної зайнятості може бути знайдений в Південній і Південно-Східній Азії. У деяких країнах в цих регіонах, темпи неформальної зайнятості досягли 90 відсотків від загального числа зайнятих. Навіть при тому, що процес скорочення бідності був найсильнішим у цих регіонах, відсутність офіційних робочих місць, швидше за все, стає бар'єром для сталого подальшого скорочення бідності.

Швидке відновлення на світових ринках праці стримується дефіцитом сукупного попиту. У цьому відношенні, фінансова консолідація нині у стадії реалізації в багатьох економічно розвинених країнах. Цей звіт показує, що зміна балансу макроекономічної політики та збільшення трудових доходів були б значно поліпшені перспективами зайнятості. Результати моделювання показують, що у високоприбуткових країнах G20, таке відновлення рівноваги може знизити рівень безробіття на 1,8 відсоток до 2020 року, що відповідає 6,1 млн. додаткових робочих місць. Ці досягнення будуть також підтримувати фінансові цілі. Дійсно, результати моделювання показують, що такий політичний підхід призведе до значного поліпшення сценарію базової статус-кво. Грошово-кредитна політика продовжує бути адаптована, для забезпечення сприятливих стимулів для сукупного попиту. Оцінки впливу нинішнього режиму грошово-кредитної політики показують, що рівень безробіття був би 1-2 відсотка вище, в країнах з розвинутою економікою, якщо б політики не застосували швидкі грошово-кредитні операції в умовах фінансової кризи. Однак, останні тенденції показують, що збільшення частки додаткової ліквідності, яка генерується в такій адаптованій грошово-кредитній політиці, протікає в ринках активів, а не в реальному секторі економіки. Це породжує ризик майбутніх акцій і вибухових цін на житло, потенційний тиск на стійке відновлення робочих місць.

Враховуючи слабкий попит, невизначені джерела майбутнього попиту і достатньої ліквідності, великі фірми, як правило, викупають акції і збільшують дивіденди по виплаті акціонерам, замість того щоб вкладати в реальний сектор економіки.

Відбувається і загальне постарішання населення. Тим не менш, у даний час лише невелика кількість державних витрат йде на заходи активної підтримки на ринку праці. Навіть у країнах Організації економічного співробітництва і розвитку, які як правило, характеризуються відносно передовими інститутами і практиками в цьому відношенні, відбулось скорочення витрат на такі заходи в середньому на 0,6 відсотка від ВВП.

Оцінки показують, що за рахунок залучення витрачається до 1,2 відсотка від ВВП, аналогічного тим країнам, які відводять більшу частину на активну політику ринку праці, додатково 3,9 млн. робочих місць можуть бути створені в країнах з розвинутою економікою і у регіонах Євросоюзу. Регіони, які в даний час витрачають хоча б мінімум на активну політику на ринку праці, швидше за все, найбільше виграють з точки зору поліпшення функціонування своїх ринків праці.

Процеси глобалізації та їх вплив на економіку України .

В Україні вивченням впливу глобалізації на соціально-трудові відносини займається професор А.М. Колот, який вважає надзвичайно гострою проблему інтелектуальної міграції. За різними оцінками, в 90-х роках ХХ століття. Україна втратила від 15 до 20% інтелектуального потенціалу в результаті еміграції найбільш підготовлених кадрів. І це не випадково. Вплив процесів глобалізації на стан ринку праці наочно видно на прикладі нашої країни, де реальністю є «вимивання» з національного ринку праці не тільки перспективних науковців, ай робочих місць з високою і середньою «освітньою місткістю».

За результатами обстеження трудової міграції 2014 р. Українського центру соціальних реформ, чисельність громадян, які впродовж трьох з половиною років хоча б один раз виїздили за кордон з метою працевлаштування, становила майже 1,5 млн, або 5,1% населення працездатного віку. За даними сектора етнонаціональних досліджень Інституту народознавства НАН України, за кордоном працює 6,5 млн громадян України.

Здебільшого для наших співвітчизників характерною є тимчасова еміграція. На роботу до сусідніх країн (Російська Федерація, Угорщина, Польща) трудові мігранти виїжджають на короткі терміни і такі поїздки здійснюють досить часто (двічі—тричі на рік). Водночас трудові міграції до Італії, Португалії та Іспанії мають більш тривалий характер — півроку і більше. Підкреслимо, що значна частина наших емігрантів, особливо жінок,

проживає і працює за кордоном, не маючи офіційного статусу, тобто нелегально.

Серед українських іммігрантів переважають молоді чоловіки у віці до 30 років і жінки, старші від цього віку, оскільки міграційна активність молодих жінок обмежується народженням і вихованням дітей. Освітній рівень трудових мігрантів значно нижчий, ніж усього зайнятого населення України. Частка осіб з повною вищою освітою серед них становила лише 15%, тоді як серед усього зайнятого населення — 23,2%.

На нашу думку, останнє свідчить про те, що, по-перше, особам з високим освітнім рівнем простіше знайти підходящу роботу на вітчизняному ринку праці, по-друге, корінне населення розвинутих країн не погоджується на важку і некваліфіковану роботу, тому на закордонних ринках праці існує попит на низькокваліфікованих працівників. Саме тому найбільш поширені види економічної діяльності українських в мігрантів є будівництво, сільське господарство і робота домашньої обслуги. Серед країн, в які спрямовані основні потоки трудової міграції з України, — Російська Федерація, Італія, Чеська Республіка, Польща, Угорщина, Іспанія, Греція і Португалія. У нашій країні переважають трудові мігранти насамперед з Молдови, Узбекистану,

Білорусі, Вірменії, В'єтнаму, Індії, Пакистану і Бангладеш. В основному вони зайняті у сфері послуг, торгівлі, будівництві і сільському господарстві.

Отже, Україна нині втягнута в процес формування глобального ринку праці через міграційні потоки, що набувають динаміки. Позитивними результатами трудової міграції для ринку праці України можна вважати послаблення тиску на внутрішній ринок праці, збільшення масштабів валютних надходжень в Україну від співвітчизників, що працюють за кордоном; опанування за кордоном нових технологій, передових методів організації праці, що сприяє запровадженню їх в Україні; набуття навичок, потрібних для майбутньої продуктивної діяльності на батьківщині; залучення закордонних спеціалістів для виконання унікальних і складних видів робіт у разі відсутності потрібних спеціалістів на вітчизняному ринку праці тощо.

Основні негативні наслідки міграції для ринку праці України такі:

- погіршення якості робочої сили через вплив за кордон найбільш активної частки населення та її заміщення некваліфікованими працівниками іммігрантами;
- фактичне обмеження трудових прав українських емігрантів за кордоном, через що більшість з них стикається з порушенням їхніх трудових прав і несприятливими умовами праці;

- утрата багатьма українськими працівниками професійних навичок під час еміграції;
- зниження розмірів оплати праці працівників певних галузей і секторів економіки в Україні через готовність більшості іммігрантів одержувати заробітну плату, нижчу за її рівноважний рівень, і зростання неформальної зайнятості в Україні через імміграцію, що супроводжується криміналізацією ринку праці та посиленням експлуатації працівників.

Для країн, які не проводять зваженої міграційної політики, серйозним випробуванням для національних ринків праці стає зростаюча конкуренція з боку країн з низьким рівнем заробітної плати, скорочення кількості робочих місць, зайнятих корінним населенням, і зниження середнього рівня заробітної плати особливо некваліфікованої та низькокваліфікованої робочої сили [39, с. 61, 62]. Відповідно до результатів дослідження, проведеного Українським центром соціальних реформ, середньомісячний зарібок українських мігрантів за кордоном становив 817 доларів США, у 40% з них цей розмір коливався від 501 до 1000 доларів, у 25% він не перевищував 500 доларів і лише в третини був понад 1000 доларів США. З урахуванням зазначеного є всі підстави припустити, що підвищення середньомісячної зарплати в Україні до 500—700 доларів США може скоротити зовнішню трудову міграцію не менш як удвічі.

Особливо актуальними і вкрай необхідними для України є висновки стосовно необхідності збереження і посилення позицій держави у виробленні та реалізації політики зайнятості, а також щодо найефективніших заходів активної політики на ринку праці й упередження значних масштабів безробіття, яка може бути досягнуто в першу чергу за рахунок створення нових економічно ефективних робочих місць та сталого використання існуючих.

Негативний вплив глобалізації на соціально-трудові відносини взагалі й на зайнятість населення, зокрема, розвиває стійку тенденцію до використання політики трудового протекціонізму — захисту національних

ринків праці. До цих методів входять такі регулятори, як квотування і ліцензування імпорту, вибір шляхів технологічного розвитку, цілеспрямована експертиза міжнародних технологічних та економічних проєктів, регулювання валютних курсів тощо.

Однак на ринку праці використовуються і свої специфічні методи захисту: адміністративне обмеження емігрантів, регулювання ціни на робочу силу (заробітної плати) на національному ринку праці і т. ін. В цих умовах, як вважають експерти МОП, доцільно проводити фінансову і промислову політику, яка сприятиме конкурентоспроможності внутрішнього виробництва та ефективній перебудові підприємств, тимчасово захищаючи при цьому внутрішній ринок у його найвразливіших для імпорту галузях з низькою доданою вартістю [5, с. 22].

Особливо гостро економічна глобалізація відбивається на галузевій структурі зайнятості в Україні. Достатньо навести такий приклад. При великих запасах вугілля в Україні одна за одною закриваються вітчизняні копальні. Видобуток вугілля за останні 10 років скоротився майже в 3 рази. Тому в шахтарських регіонах час від часу виникає соціальна напруга. Водночас через нестачу вугілля для металургійної промисловості воно завозиться з-за кордону. У кілька разів скоротилося виробництво в легкій промисловості і машинобудуванні, а з ним і зайнятість в цих галузях. Проте підвищується питома вага продукції в екологічно-шкідливих галузях, таких як металургія. Все це посилює безробіття, потребує значних коштів на перекваліфікацію вивільнених працівників, на велику за обсягом виплату соціальної допомоги, дає поштовх до еміграції переважно висококваліфікованих молодих і середнього віку робітників та спеціалістів з великим практичним досвідом.

Отже, слід значно посилити роль держави в регулюванні економічних процесів, перш за все, в зміні структури економіки, яка визначає подальший розвиток ринку праці, зокрема, кількісні та особливо якісні показники зайнятості.

3. Глобалізаційні тенденції регулювання зайнятості та бідності в сучасному світі

В умовах глобалізації наддержавні структури формують політику впливу на країни світу, і перш за все, відносно захисту прав людини, мігрантів, соціальних питань, які виходять на рівень урядової політики кожної з держав. Усі ці тенденції регулювання являються актуальними і для української держави.

Україна має суттєві особливості в регулюванні ринку праці, зайнятості, трудових відносин. Ці особливості обумовлені станом розвитку економіки і ринку праці в сучасних умовах. Загальними тенденціями в регулюванні ринку праці і зайнятості населення у світі є забезпечення основної мети – підвищення рівня і якості життя усіх верст населення. Ідеологія цього підвищення, за сучасними поглядами, полягає у стимулюванні, створенні умов максимальної самозабезпеченості і лише при об'єктивній неможливості цього – соціальний захист, а не за найвищими мірками. Така світова тенденція притаманна, перш за все, для високорозвинених країн.

Методи досягнення цієї мети різняться для індустріально розвинених країн і країн, що розвиваються, відповідно до стану і рівня їх економіки. Маючи великий, у 5-8 разів вищий ВВП на душу населення, індустріально розвинені країни можуть дозволити собі витратити до 30% національного доходу на соціальний захист населення. У Великій Британії, наприклад, одна жінка з дітьми спроможна прожити сама і виховувати дітей, не працюючи, за рахунок соціальної допомоги держави.

В нашій країні мінімальна заробітна плата і мінімальний розмір пенсії поки що не відповідають законодавчо встановленому прожитковому мінімуму. Як свідчать статистичні дані, біля 70% домогосподарств з дітьми мають душевий дохід менший за прожитковий мінімум. А саме цих домогосподарствах формується людський капітал – майбутня робоча сила.

Зважаючи на виявлені проблеми на ринку праці України основними напрямками удосконалення механізмів державного регулювання в умовах інтеграції країн у світову економіку являються :

- створення правових і економічних основ для поєднання глобалізаційних процесів зі стійким розвитком економіки України ;
- Впровадження високих технологій та пов'язаних з ними робочих місць на основі інноваційних великомасштабних інвестицій, в першу чергу, за рахунок переорієнтації фінансових потоків під державним контролем у відповідних напрямках ,а також залучення іноземних інноваційних вкладень ;
- формування конкурентоздатного людського капіталу для забезпечення високотехнічних конкурентоспроможних і експортно-орієнтованих виробництв ,які забезпечили б зростання ВВП і середньодушового доходу , в першу чергу домогосподарств з дітьми ;
- забезпечення в Україні і окремих її регіонах обсягу ВВП на душу населення на рівні індустріально розвинених країн (у 5-8 разів більше існуючого в країні),
- удосконалення нормативно-правової бази для захисту громадян, які працюють за кордоном, надаючи більше можливостей для їх легального працевлаштування в зарубіжних країнах шляхом укладення відповідних міжнародних угод, вдосконалення механізмів їх реалізації та спрощення візового режиму, його поступове зняття для певних категорій громадяни.

Тільки після цього держава реально може відмовитися від тих пільг ,які сьогодні існують для ветеранів ,учасників війни ,чорнобильців та ін.

Сучасна фінансова всесвітня криза піддержує справедливість висновків даної роботи ,що важливим напрямком вирішення проблем ринку праці і зайнятості є національна політика у сфері економіки ,жорстокий державний контроль над фінансовою діяльністю недержавних структур та зовнішньою

торгівлею державних підприємств ,управління стратегічно важливими галузями господарства і підприємствами .Саме держави ,у т.ч. і такі економічно могутні ,як США,в сучасних умовах беруть під свій контроль проблемні банки своєї країни.

Аналогічні дії робить і Україна ,оскільки практика показує ,що тільки державне управління важливими банками в період фінансової кризи може не допустити деяких керівників комерційних банків використати валютні інтервенції Національного банку (наприклад,на стабілізацію курсу гривні)у спекулятивних цілях ; саме державна підтримка таких стратегічно важливих підприємств,як Харківський авіаційний завод,Харківський завод ім..Малишева та ін., дозволить забезпечити тисячі робочих місць з використанням високих технологій .

Таким чином, проведені дослідження загальних тенденцій регулювання ринку праці у глобальному світі дозволять узагальнити існуючу практику і тенденції регулювання ринку праці і зайнятості :основними тенденціями регулювання ринку праці і зайнятості в глобалізаційному світі являються: нарощування людського капіталу високої конкурентоспроможності , у т.ч. за рахунок повернення із- за кордону висококваліфікованих спеціалістів, які виїхали з країни; залучення іноземних спеціалістів високої кваліфікації шляхом удосконалення відповідної законодавчої бази і організаційної діяльності; зміни структури зайнятих на користь висококваліфікованих конкурентоздатних працівників ; захист національних ринків праці шляхом призупинення нелегальної міграції відповідно до встановлених вимог її обмеження ; створення пріоритетних умов праці та її оплати при наймі на роботу своїх громадян; регулювання питань ринків праці і зайнятості населення на рівні міжнародних організацій –ООН,МОП,МОМ,ОЕСР і ін.. з відповідним відображенням в національній політиці прав людини ,мігрантів ,соціального захисту населення.

У відповідності з тенденціями регулювання ринків праці та зайнятості в глобалізованій економіці національними державами розроблені і

запроваджуються законодавчі акти щодо регулювання ринків праці і зайнятості ,а також створення відповідних організаційних структур ,які забезпечують їх виконання . Ці дії передбачають ,з одного боку ,реалізацію вимог міжнародних і наднаціональних організацій щодо забезпечення прав і свобод народів усіх країн ,а з іншого , - захист національних ринків праці;

Тенденції розвитку і регулювання ринку праці в умовах інтеграції у світову економіку України мають наступні особливості : правове і організаційне регулювання ринку праці та зайнятості населення ,незважаючи на значну кількість прийнятих законодавчих актів в Україні , не повною мірою відповідає вимогам і умовам ринкової економіки і зростання її відкритості у світовому просторі. Тенденції регулювання ринку праці і зайнятості склалися переважно на основі колишніх та нових підходів ,методів ,процедур побудови взаємовідносин у сфері ринку праці , зайнятості.

Однак негативні наслідки глобалізації - це результат сучасного швидкого розвитку і невідповідності суспільства до регулювання. Викликана ринковими силами сама по собі вона не забезпечує ні справедливості, ні соціального прогресу, ні усунення нерівності і вимагає великої відповідальності як від національних урядів, так і від міжнародних інститутів по відверненню негативних наслідків. Особлива роль покладається на ООН, яка через свій мандат є унікальним механізмом розробки принципів і норм, необхідних для використання потенціалу глобалізації, перетворення її на "глобалізацію з людським обличчям", яка сприяє розвитку людини, підвищенню її добробуту. В останні роки досягнуто позитивних змін у діалозі з питань глобалізації, зміцнилося стратегічне партнерство між ООН та бреттон-вудсівськими установами, у зв'язку з підсумками Азіатської кризи внесено ряд пропозицій щодо поглиблення прозорості, підзвітності та контролю, отже, і потреби в регулюванні фінансових потоків і розвитку фінансового співробітництва [9].

Програма дій, прийнята ООН з метою досягнення "глобалізації з людським обличчям", має такі цілі:

- розвиток людського потенціалу з урахуванням умов глобальної економіки (нейтралізація негативних умов на ринку праці, створення робочих місць, підвищення кваліфікації працівників та ін.);
- зменшення загроз плинності фінансових потоків та викликаних ними проблем для людства (більш обережна лібералізація у сфері руху капіталів, посилення регулювання та контролю за банківською системою, створення механізмів раннього оповіщення тощо);
- боротьба на світовому рівні з глобальними загрозами безпеці;
- сприяння національній діяльності з розробки технологій для викорінення злиднів (за допомогою податку на патенти сприяти мобілізації коштів на такі цілі, проводити розробку технологій в інтересах задоволення потреб бідних верств та країн тощо);
- вжиття заходів, спрямованих на зменшення розриву між багатими і бідними країнами, виконання колективних дій на реальному рівні, розширення потоків офіційної допомоги, скорочення граничної величини заборгованості країн з 200-250% від обсягу експорту до 100% та ін.;
- виправлення диспропорцій в структурі глобального регулювання (надання правової допомоги, сприяння роботі регіональних інститутів, поширення глобального регулювання на діяльність міжнаціональних корпорацій (МНК), надання їх намірам більшої прозорості, а їх соціальній відповідальності - більшої підконтрольності суспільству тощо);
- формування більш цільної і демократичної системи глобального регулювання. Усі дані цілі підкріплені конкретними заходами та пропозиціями. ООН підтримує національні реформи, створюючи сприятливі умови для інвестицій та економічної діяльності, надає допомогу в розробці нормативної бази, проводить аналітичні

дослідження для підтримки національних зусиль з лібералізації [13, с. 442].

За допомогою різних програм технічного співробітництва, здійснюваних Світовим банком та МВФ, надаються консультаційні послуги, проводиться підготовка кадрів, регулюється зовнішня заборгованість; ООН забезпечує гуманітарну допомогу та сприяє країнам у створенні систем соціального захисту, необхідних структурних та інституціональних реформ.

Не менш вагомими є функції міжнародних організацій. Так, у рамках Європейського Союзу, Комісія ЄС бере на себе функції інстанції з контролю за конкуренцією, що виступає не тільки проти обмеження конкуренції з боку приватних підприємств, а й стежить за державними заходами, здійснюваними країнами - членами організації, на предмет їх відповідності принципам додержання конкуренції. При цьому конкурентному нагляду підлягають не тільки підприємства країн-членів, а й підприємства поза ЄС, якщо ті займають або намагаються зайняти монопольне становище на європейському ринку. Глобалізація "зверху" здійснюється під егідою Світового банку, МВФ та СОТ, що здатні ставити перепони стихійним процесам та їх негативним наслідкам. Так, за сприяння Світового банку підтримувались інвестиції в ключові галузі Румунії, Російської Федерації та України, його кредити прискорюють темпи приватизації, підтримують малу приватизацію.

Головний обов'язок боротьби з нерівністю, безробіттям, злиднями тощо покладений на національні органи як на державному, так і на місцевому рівнях. На першому повинна вдосконалюватися законодавча основа забезпечення мінімального рівня доходів, професійної підготовки безробітних, соціальної політики. Регулювання глобалізаційних процесів здійснюється практично заходами щодо введення тих чи інших форм контролю за переміщенням робочої сили, наданням фінансової допомоги і кредиту, регулюванням процесу санації та банкрутства, державною

політикою щодо валютних курсів, фондового ринку, проведенням природоохоронних заходів [8, с. 10-14].

Висновки

Провівши комплексне теоретичне і практичне вивчення сутності глобалізації та її вплив на показники зайнятості і бідності можна зробити наступні висновки:

1. Глобалізація є об'єктивним і закономірним процесом сучасності, в результаті якої формуються нові підходи до світового розвитку як процесу. Складаються спільні цінності (економічна стабільність, права людини, економічна безпека тощо) та інтереси, на основі яких формуються глобальні цілі діяльності світового господарства. Все це відкриває перед народами широкі перспективи для співробітництва і залучення до користування досягненнями світової цивілізації. Разом з тим, глобальна трансформація світової економіки ставить перед країнами і складні проблеми адаптації до динамічного процесу соціально-економічної модернізації.

2. Участь країни в процесі глобалізації має бути обумовлено економічною доцільністю. Глобалізація не повинна зруйнувати національну економіку: взаємопроникнення не означає руйнування та знищення. Беручи участь у будь-яких економічних блоках, уряд країни повинен уміло використовувати переваги від цього для забезпечення економічного у своєму розпорядженні певні важелі, які запобігали б негативному впливу процесів глобалізації на розвиток національної економіки.

3. В епоху глобальної економіки потрібною є подальша інтенсифікація участі України в глобалізаційних процесах, оскільки для забезпечення економічної стабільності необхідними є колективні дії на глобальному рівні. В Україні доцільна реалізація стратегії стимулювання процесів глобалізації, що включає активну інтеграцію, зміцнення валюти країни, поєднання експортноорієнтованої економіки з власним конкурентоспроможним виробництвом, вдосконалення законодавства та інвестиційного клімату, спрямування інвестицій на розвиток інфраструктури та модернізацію

економіки. Україна повинна будувати якісно нову соціальноорієнтовану модель глобалізації, основою якої має стати людина і мета держави – перехід від індустріальної до постіндустріальної стадії розвитку.

Список використаної літератури:

- 1) Павленко Ю. В. Глобалізація та її протиріччя / Ю. В. Павленко // *Наука та наукознавство*. - 2000. - № 3. - С. 11-22. - Бібліогр.: 9 назв. - укр.
- 2) Глобальні тенденції зайнятості 2014р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ndl-sd.ipk-dszu.kiev.ua/тенденції-світової-зай..>
- 3) Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
- 4) О.П. Кириленко .Фінансові важелі подолання бідності в Україні: монограф. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vk.com/away.php?to=https%3A%2F%2Fbooks.google.com.ua%2Fbooks%3Fid%3DH6WfBwAAQBAJ%26pg%3DPA41%26lpg%3DPA41%26dq%3D%25D0%25B7%25D0%25B0%25D0%25B9%25D0%25BD%25D1%258F%25D1%2582%25D0%25BE%25D1%2581%25D1%2582%25D1%2596%2B%25D1%2582%25D0%25B0%2>
- 5) Стукало Н.В. Глобалізація та розвиток фінансової системи України // *Фінанси України*. – 2005. – № 5. – С. 29-35.
- 6) Колот А.М. Глобалізація як чинник трансформації соціально-трудових відносин/А.М.Колот// *Стратегія економічного розвитку в умовах глобалізації*.- К.:Праця,2001.-538 с.
- 7) *Світова економіка : підручник* / [А.С. Філіпенко, О.І. Рогач, О.І. Шнирков та ін.]. – 2-е вид., стереотип. – К. : Либідь, 2001. – 582 с
- 8) Махсма М. Світові тенденції трансформації зайнятості населення в умовах глобалізації економіки / М. Махсма // *Україна: аспекти праці*. – 2006.– №. 4. – С. 10-14.
- 9) Глобальні тенденції зайнятості у світі та ринок праці України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tpsu.org.ua>.
- 10) Андрійчук В. Глобалізація, інтеграція та економічна безпека України/ В. Андрійчук // *Політика і час*. - 2003. - № 9. - С. 61-70
- 11) Хижняк І. Міжнародні системи та ефект глобалізації на початку ХХІ ст. // *Історія в школі*. - 2008. - № 9. - С. 1-6.
- 12) В. Ключко. Глобалізація та її вплив на країни з перехідною економікою// *Економіка України*, 2001. - №10, с. 51-58.
- 13) Холод Н. М. Розподіл доходів та бідність у перехідних економіках: монографія / Н. М. Холод. — Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. — 442 с.

- 14) *Пешко А. Процеси глобалізації та їх вплив на національні економіки // Вісник Національної Академії державного управління при Президентові України. – 2006. – №2. – С. 133-138.*
- 15) *Зянько В. Глобалізація та інноваційний процес: їхній взаємовплив // Економіка України. – 2006. – №2. – С. 148-160.*